

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ser[m]ones de septe[m] viciis criminalib[us]
eoru[m]q[ue] remediis magistri Pauli Wan theosophi et
co[n]cionatoris Patauiensis eximii**

Wann, Paul

[Augsburg], 1517

VD16 W 1186

De multiplici stulticia p[i]cto[rum] i[n] genere Sermo. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30065

Nota. Qui sūt nigriores iudicant pulchiores. sic peccatores alios boies non reputant nisi in peccatis sine eis siles. Et sicut corui nō reputat pullos suos: sed degeneres vsq; q̄ nigrescūt: nec pui/dene eis q̄ diu nō nigrescūt: sed dñs roze celestis eos pascit. s̄m illō ps̄. Qui dat iumēs escas ipoz: r̄ pullis coruoz inuocātib; eū. Sic mūdani nō curāt de filijs suis: nisi videāt eos nō grescere per peccati maculā r̄ maliciā. audiēdo illos iurare blasphemare: cōrumelias dicere: la scia vba r̄ opa demonstrare: astutias diaboli oñdere. r̄ sic de alijs. Tūc ei dicit. Ecce q̄ astutus. ecce q̄ prudens puer iste. de pmo forte vez dicit de astutia: sed de scdo falsum. **Exemplū.** plū habet in vira patriū de nigredine r̄ macula peccati. q̄ refert Vincen. in spec. moral. vbi s̄. Lum qdā sc̄tus ep̄us in die p̄sce deberet cōuicare parochianos suos: rogauit dñm vt oñderet ei q̄les essent. Qui vidit diuina illuminatione qdā nigros vt p̄r. alios habētes facies ignitas vt ferrū candēs. alios habētes facies sanguineas. alios lucidas vt sol. inter q̄s vñ dicit duas m̄lires vt sol lucidissimas. Appuit autē ei angelus di. q̄ nigri erāt luxuriosi. ignei auari. s̄gumēti iracūdi. lucidi q̄ habebāt gr̄as dei. Et ait: q̄ due m̄lires de quib; audierat q̄ erant peccatrices: per p̄nias erāt illūinate. s̄m illō Esa. j. Lauamini mūdā estore. Ecce iā prz quō peccm̄ aiām maculat r̄ deturpat: r̄ ecouer/so per p̄niam mūdā anima et purificat. Nec de ferro. **S**erpmo peccm̄ spoliat viuos r̄ mortuos suffragijs ecclie: r̄ per hoc valde nocet hoī. De viuis prz s̄m doct. circa dist. xv. q̄r ei. quia quādo homo est in peccō mortali / aunc p̄uar e oñib; bonis que sūt in corā ch̄ianica re in ecclia catholica: que tamē als singula s̄i/ bi p̄desse. Est em̄ tunc tanq̄ membrū putridū siue mortuū in corpore: qd nō recipit influ xum aliq̄ue a corde siue a capite. Et ideo ecclia p̄ter malos boim̄ opa que in ipa fiunt / dicit spelunca latronū. xvj. q. vij. Et bec circa me/ diuz. Q. autē peccm̄ spoliat mortuos suffragi/ is ecclie prz. quia anime existētes in purgato/ rio seip̄as tuare nō possunt: eo q̄ sūt extra statū merendi. Et ideo orant illō ps̄. Partici/ pem me fac deus oim̄ timentū re: r̄ custodien tū mandata tua. Sed peccator in mortali cul pa nō habet in se verū timorē dei: neq; custo/ di mandata dei. igit. **E**x p̄missis ergo prz: q̄ peccm̄ est homi valde nocuū: imo nihil ma gis nocet homini q̄ peccm̄. quia auferē homi ni terrā r̄ oñia bona terre. r̄ si non de facio: ta/ men de iure. Prop̄ea dicit Augu. q̄ peccōr nō est dignus pane quo vescit. imo nō est dignus q̄ celo cooperiat: r̄ a terra sustentet. quia crea torem celi r̄ terre offendit: r̄ sibi p̄rariat. Per mitit em̄ d̄s peccōrem inعر iustos ambulare: r̄ quasi panem filioz manducare: vt cōuertat. vel si noluerit cōuerri: vt durius iuste damue

Nota. tur. Propter tantā ergo peccati maliciā valde

compatiendū ē miseris peccōtib; q̄ cor r̄ cōsa ma/ la peccōis nō p̄pendit: r̄ i eis q̄si nihil nocēt: imo p̄sine: vitā suā ducit. Un̄ r̄ ex his r̄ alijs mal' peccōz oīporēs de/ cātū cōpassus ē peccōr bus: vt p̄ter eos de cel' descēderet: hō fieret: s̄ p̄ius lachrymas effunderet: in sua natiuitate in sua circūcisōe: in ingressu ciuitatis hierl'm r̄ peccōz de tēplo expulsus: r̄ in cruce. Imo nō solū lachrymas: sed r̄ sanguinē orādo fudit in mōre oluēti r̄ in passiōe. r̄ tāde aiām deo p̄i p̄ morte obrulit i cruce. Jō de apl's ad Heb. v. Et clamore valido r̄ lachrymis p̄ces offerens exaudir' est r̄c. **I**mplorem' q̄ dei misericordiaz vt n̄fam infirmitatē r̄ ad peccādū p̄nitatē ac/ tēdat r̄ respiciat: r̄ cor r̄ tanta mala peccōz nob; obijctat: q̄ peccare timeam': r̄ vt colubum imo diabolū fugiam'. vt sic hic gr̄am r̄ tāde; obtinere valeam' gl̄iam sempiternā

De multiplici stulticia peccōz i genere
Sermo. III.

Peruersi difficile

Peruersi difficile corrigunt: r̄ stulroz infim' ē nume/ rus. Eccl's. j. In p̄cedētib; s̄mōib; au diuistis plura mala peccōz. p̄ter q̄ qlibet pec/ catū mortale qdlibet vt colubz sp̄entē venē/ nōsissimū fugere debz. q̄b; etiā modis pecca/ tū mortale hoī nocet. Et quō aiām hois macu lar r̄ deturpat. Nūc p̄sequē intēdo dicere d̄ ml' tripli' stulticia peccōz: quā d̄restat Sapiens in v̄bis p̄missis dicens: Peruersi difficile corri gunt: r̄ stulroz infim' ē numer'. vbi s̄. Pro gr̄a Ave maria. **P**eruersi difficile corrigū/ tur r̄c. vbi s̄. Primo intēdo exp̄dere autēē sa/ p̄ientis allegatā. Scdo stulticias peccōz i gene re oñdere. Et tertio plures i p̄iculari r̄ in spe cie ex scriptis doctoz.

Circa p̄mū est norandū q̄ beatus Hiero/ nym' super libz Eccl's vba p̄dicta sic exponit. **P**eruersi difficile corrigunt. Peruersus non dicit nisi qui deprauat' a recto est: q̄les sūt be retici: qui difficulter corrigunt dimittēdo erro rem suū: vt patz ad sensum. Nam r̄ plures se igni exposuerūt: sicut Joannes huf: r̄ pluz res alia diabolo excecari. Irea r̄ iudei mult' q̄ndam wienne sūt cōbusti in errore suo. **I**l lud autē verbū Stulroz infim' est numerus duob; modis exponit. Primo sic. Sicut infi/ nitū est ignorū: ita ignorū r̄ incertū est q̄ sūt stuli r̄ qui sapiētes: r̄ qui boni r̄ q̄ mali. Et q̄ saluabunt r̄ quoz dānabunt. Secūdo exponi tur sic: Stulroz infim' est numer'. quia s̄i que infinitū incompatiliter excedit finitū: ita plures inueniunt mali q̄ boni: stuli q̄ sapiē tes: ponētes lucem tenebras r̄ tenebras lucē. estimātes s̄is sensum suū: corruptū dulce a/ marū: r̄ amarū dulce. Esaie. v. i. estimātes vñ am penitēcie asperā r̄ amarā r̄ duram: r̄ vias

De stulticia pctōz in specie

voluptatū dulce. cui tamē frūū vey est. vt pz. Sed qre ita iudicār: nō alia est causa nisi quia stulti sūt: z stulticia suā ignorāt. Et ppter hoc ples boies dāuant q̄ saluant. vt dē b. Thom. i. pte sum. q. lxiij. ar. ij. Pz illd criā ex v̄bis saluatois Mar. vij. Lata porta z spaciofa via ē q̄ ducit ad pditiōē: z m̄tē sūt q̄ intrāt p eam. Q̄ angusta z arca via ē q̄ ducit ad vitā: z pauci sunt q̄ inueniūt eā. Dicit autē via salutis angusta z arca. quia per mltas tribulatiōes z angustias puenit ad ipam. Bc. xiiij. Et p oppo sitū via pditiōis est lata z facilis: qz oia habet ad liberatē. vñ Chyff. sup Mar. sic ait. Via pditiōis est ois inq̄tas: q̄ ideo dē spaciofa. q̄a inē regulā discipline nō est inclusa. z ambulantes in ea q̄quid eos delectauerit hoc sequunt Sed tñ in vitate est valde difficilis z stricta ppter p̄uatiōē termini. Vñ mali z pctōzes qui nihil de suo futuro p̄siderāt gaudio: vel nō agunt illa p que possent illd cōseq̄: etiā si q̄ deleterabilia z suauia habeāt in vita ista: sūt ipsa portāt. Et qz angusta est porta ad intrandū p eam in celū: opz caput inclinare p hūilitatem: corpus extenuare p maceratiōē: onus deponere p paupertatē: vestē exuere p simplicitatē: pedes inūgere p amoris vnitatē zc. Et tātū de prima parte.

B Nunc scdo videndū est de stulticie differe[n]tia in genere. Pro q̄ norandū q̄ triplex est stulticia. Aliq̄ est laudabilis. aliq̄ culpabilis. plex. lau ce aliq̄ dānabilis. Prima stulticia est laudabilis: q̄ q̄s sapiam. i. maliciā mūdi nescit: vel p quā frēna p̄tēnt. De q̄ apls. i. ad Corinth. iij. sic ait. Nos stulti ppter ch̄m. vos autē prudentes in ch̄o. q. d. Nos sum⁹ stulti fm v̄sam estmationē. ppter ch̄m. vos autē iudicatis vos esse prudentes fm seculū: z tamē ch̄iam esse vultis: qui verecundiā habetis seq̄ a v̄e z doctri-

Stulticia culpa nam ch̄i in humilitate z paciētia zc. Scda stulticia est stulticia culpabilis: dum q̄s nescit discernere qd sit agendū v̄l omittendū. De q̄ Hier. x.

Stulticia mōi nociua Scul⁹ factus est ois homo a sciētia sua q̄sū cunqz videt sapiēs in mūdo. Tum qz omnia sapiētia que nō est dei: vel ordinata ad deū est infructuosa. fm illd Hier. xlij. Perijt p̄siliū a filijs z inuicilis facta est sciētia eoz. Tum qz est deceptoria. fm illd Esa. xlvij Sapiētia tua z sciētia tua hec decepit te. i. astucia mūdi deceptit re. Ad Rom. xij. Nolite prudentes esse apd vosmetip̄os fallentes zc. Tum quia est nociua tanq̄ excecans lumē interi⁹ p elationē. fm illd. j. ad Cor. vij. Sciētia inflat.

Stulticia dānabilis. Tertia stulticia est dānabilis. Vñ Grego. xxxj. moza. due sunt pres stulticie. i. q̄ homo habeat fastidium de deo z de donis eius. sed verumqz est dānabile: fm illd ps. Simul insipies z stult⁹ pibunt. Qd v̄bum fm glosam tribz modis ex ponit. Primo sic [Insipies] qui nō p̄spicit in futuro [et stult⁹] q̄ nescit in q̄ malo nunc sit [simul peribūt] Scdo sic [Insipies]

q̄ nō accēdit mala p̄sentia v̄l futura [z stult⁹] q̄ si accēdit nō cauet [simul pibūt] Tercio sic [Insipies] ē cui nō sapit res pur sūt [stult⁹] cui res q̄ nō debēt sapere sapit [hi siml pibūt] q. d. fm glo. Hi pereūt a p̄nti vita z peunt ab aeterna. pereūt i corpe z peunt i aia: z iō siml pibūt. Esto prudēs z p̄spicias tibi in postremo. si ita nō facis. siml insipies z stult⁹ pibis. Et sequit i glo. Morit̄ dices z mulei plāgūt. O infelix que cor plāgūt. deberēt em̄ plāgere nō morit̄: sed male viuēt. Et est glosa Mgri. Et sequit i ps̄. Et relinq̄nt alienis diuitias suas. q̄ q̄ fecerit mala [alienis] Et si filijs relinquit alienis em̄: qz alieni sūt q̄ nihil p̄sunt [z sepulera eoz dom⁹] illoz i eternū. Glo. sepulera eoz fm opinionē suā sunt dom⁹ illoz i eternū. i. purat q̄ sepulera eoz q̄ p̄struūt q̄si domos eternas ad memoriā: semper sint sibi dom⁹: q̄s magi maneāt i inferno. Vel quia p̄ciosas dom⁹ z palatia sibi construūt quasi ad p̄petuā memoriā: cū tamē in inferno sit habitatio eozum zc. Nec de secunda parte.

Nunc tertio videndū est de stulticijs peccatorū in speciali siue i particulari. quaz multē describunt a doctoribz diuersimode. Unde Vincēt⁹ in Specu. morali. li. iij. parte. ij. dist. xx. ponit bñ. xxij. stulticias pctōz. Et Sulf. i sumā virtutū ponit. xij. stulticias q̄ accidunt in bello anie spiritali. Ex quibz aliq̄s mibi p̄ cōmuni populo magis necessarias ad pdicandū v̄sas collegi: viz sex ex quibz similiter alie intelligi possunt zc.

Quia sciēt magi eligit viā latā ad mortē qz arca ad v̄l Quia sp̄tē venōsus (cā volūtate i sinu suo portat quē fugere deberet.

Quia pctōz an̄ pugna se n̄ vult armare. s̄z tūc p̄mo cū dolore vulney sentit.

Quia nō vult irificere hostē dū puul⁹ ē: z cū vincere potest.

Quia hostē fugere si vult a lōge dū p̄s: s̄z tūc cū p̄e Quia hostē suū ad sui inf̄fectionē inuat.

Pctōz habet i sex stulticias.

Primo q̄ quilibet pctōz moral⁹ stult⁹ est: Primo qz sciēt magis eligit ambulare viā latā z stulticia spaciofa q̄ ducit ad mortē q̄ arcam q̄ ducit pctōis ad vitā. March. vij. In eo v̄tz q̄ se auertit a deo ad creaturā: p̄ligēdo creaturā p̄ra dei p̄ceptū. z in b̄ pl⁹ diligit creaturā q̄ deū. Et in hoc bene similis est illi qui cū sciret viā rectā que ducit ad patriā: de volūtate fratris sui se curus est eam quā nouit ire ad mortis periculum: vt patz in p̄cedēti sermōe. circa lram B. Tales vt dē Bernard⁹: de maximis minimāz: z de minimis maximā curā gerūt. Maiorē a

De stulticia pctōz in specie

paliter resistere debz & custodiā habere: qz per sensus exterioros mozs intrat in aniam: fm il lud Hier. ix. Mozs ascendit p fenestras vias In altro etiā eminetis vice nos ponere debem⁹ dei adiutorū pncipalr in oī tentatiōe inuocā res: & in arto corp⁹ nostz abstinētia & oīone ca stigātes: vt sic hosti via nō pateat. Sic Helia ebim sacerdos pcepit obtineri ascēsus mōtiū per q̄s via poterat esse in hierlm: vt legit̄ Iu/ dteb. iij. Utinā ad litterā tā illa facra essent in Carinbia & Larniola: imo & certis locis Scit rie. vbi thurci p mones magis q̄ stratas aut vias p̄sueras introētes magnā multitudine ebrianoz viroz/ mulierū & paruuloz sepius Banno a natiuitate dñi. Necclxxij. abduxe runt. Et anno p̄terito nō min⁹ in p̄fusione p̄ncipū imperij malū ostēderūt: captiuos & liga/ tos in funib⁹ viros & mulieres vna siml: & par uulos vno laqo q̄nqz. xxx. vel. xl. colligatos & plures in angustijs & tribulatiōib⁹ maximis. q̄ nobis qz ad sensum ea nō vidim⁹ q̄i rara & incredibilia sunt: ad seclā infidelitū (vt timē dñi est) p̄durerūt. qd̄ deu sup oīa dolendū est. q̄uis & plures inter illos fideles varijs angu stijs & passionib⁹ lacerari fortes in fide (vt spe ramus) permanēant zc.

Quarta fatuitas pctōris est: qz nō vult stulticia inierficere hostē dñi paruul⁹ est: & dñi facili⁹ eū pctōris; vincere pōt: nō atcedēs illud p̄s. Bear⁹ q̄ tene bit & allidez paruulos suos ad petrā. Paruul⁹ li dicunt cogitaciōes insurgētes iordiare: illos allidere debem⁹ ad petrā. i. ch̄m ne vltēri⁹ p̄ grediant. Diabol⁹ etiā q̄i paruul⁹ est in p̄nci pio tēratōis. Un̄ tūc facili⁹ p̄t occidi & facili⁹ tēratio vinci: fm illd̄ poete: Principijs obsta: sero medicina parat. Lū mala p̄ lōgas p̄ualue re moras. Facit q̄ sunt q̄ nolūt hosti resistere/ donec ab eo sunt vulnerati. Ideo dicit Hiero nym⁹. Lubricus est hostis antiqu⁹: & nisi capi te teneat torus statim illabit. Ideo caput ser/ pentis. i. p̄ncipiū tēratatiōis cōterendū est. id est peccatū destruendū est: anteq̄ extra per locutionē vel operationē p̄cesserit. Ideo etiā dicitū est mulieri de serpente Gen. iij. Ip̄a p̄te rec caput ruus. Ex q̄ dat̄ intelligit̄ qz q̄cito cogitatio cor intrat/ tācito pugnādū est cōtra eā. & sp̄alit̄ orādo & auxiliū dei inuocādo: siue signaculo serē crucis/ aut alicui⁹ sc̄i inuocatiōe vt brē v̄gis aut alteri⁹ sp̄alit̄ dilecti zc. vt suc curat. Un̄ i Uitas parz legit̄ qz qdā frat̄ intro gavit q̄ndā senē: Quid faciā qz multe cogita/ tiōes sollicitat̄ me/ & nescio quō repugnez eis. Qui senex: Nō repugnez q̄ oēs: s̄ q̄ vnā q̄ est caput. i. inicitū aliaz. Ex illo parz fatuitas illo rū q̄ cū hñe cogitaciōes inordiatas in ill̄ morā faciūt: cogitādo quō & q̄lit̄ & vbi/ p̄ quē/ & sic d̄ alijs/ illa v̄ illa fieri possent v̄ facta sūt. Naz lies nō inredāt pecm̄ in ope v̄ etiā volūtate cō summare: tamē h̄mōi mozose cogitationes/ & maxime corporales v̄ etiā vindicte p̄ximi cū

ampli⁹ inflāmant & in pecm̄ trahūt: vt vix dia boli laqos euadere possit. Ita possit etiā decla rari de oīi pctō. Ex ill̄ parz p̄nter q̄ incau tū est sensus exterior nō custodire. qz statim per exterioros sensus insurgūt moz⁹ cōcupiscētie et male cogitaciōes: q̄ si nō cito refrenant̄ vt sup̄ ad cōsensum pcti perahūt. fm illd̄ Hieremie Mozs ascendit p fenestras vias. Unde pctio/ res inimici q̄s habem⁹ sunt sensus nri. Et idō p̄dictiōes q̄ p̄xiū sensum impugnat̄: & p̄secu/ tionēs q̄ impugnat̄. p̄xiā voluntatē/ sunt ad/ iutoria nob̄ a deo missa/ p̄tra hostes n̄ros pcti/ simos. vt d̄ wilhelmus vbi sup̄. **Quinta** stulticia p̄ctōris. qz hostē nō vult fugere a lon ge dū pōt: sed tūc p̄mo fugere/ aut secū pugna re cū p̄t est: & ei min⁹ resistere pōt. Nam hosti q̄to plus appropinq̄: tāto magis vires assu/ mit. Exēplū habem⁹ de fornicatiōe/ & certis vicijs ad volupcarē p̄tinentib⁹. Ideo dicit. j. ad Corinth. vj. Fugite fornicatiōes. Ubi d̄ Glo. ordiaria. Lū alijs nēpe vicijs pōt expectari cō stitutus. sed hāc fugite: ne appromeris. qz non aliter meli⁹ pōt vinci. Quare aut̄ apl⁹ p̄sult/ imo p̄cipit fugere fornicatiōem. p̄z ex se q̄ntib⁹ cū d̄. Om̄e pctm̄ qd̄cūqz fecerit hō/ sup̄ple ex/ cepta fornicatione: extra corpus est. i. sine cor/ poris cōraminatiōe. cetera ei pctā aiām tñ ma culāt. q̄ aut̄ fornicat̄ in corp⁹ suū peccat. quia fornicatio nō modo aiām: sed & corp⁹ cōrami/ nat. Nec glo. Facit ergo sūt q̄ hostē appropin quantē expectat̄. i. q̄ cogitaciōes carnales tenē res delectatiōes subsequētes admittūt. qz tūc facili⁹ subsequit̄ sensus ad min⁹ in delectatio nem. Ita s̄l̄r declarari possit de cogitaciōibus superbie: auaricie: ire: inuidie: et sic de alijs. **Sexta** & vltima stulticia pctōris est: qz hō stem suū ad sui inflectionē iuuat: q̄ vix dum pugnadū esset p̄xijs/ s̄l̄lib⁹ pugnat. vt odio cō pctōis tra odiū. garrulitate p̄tra garrulitatē. cōtēnti/ one p̄tra cōtēntētes. maledictiōe & p̄rumelia cō tra maledictiōes & cōrumeliā. stulticia p̄tra stul ticiā. & sic de alijs. cū tñ pōt⁹ amore q̄ odiū pu gnandū est. i. orandū p̄ inimic⁹: p̄cepto salua/ toris Matt. v. vt vices inimic⁹ vel aduersari⁹ cōḡscaz defecū suū: & a p̄secutiōe cesset. Non em̄ ignis ignē extinguit: sed aq̄ extinguit ignē Ita & pugnādū est rancurritare q̄ garrulitatē fm illd̄ Eccl̄. viij. Nō litigas cū hoīe linguato: & nō struas in ignē illd̄ ligna. In q̄b⁹ v̄bis docz sapiēs sp̄alit̄ cū trib⁹ nō litigat. i. cū potē te: qz p̄ potētiā te opp̄mer. cū diuite: qz p̄ pecu niā te vincet. & cū loq̄e: qz p̄ linguā te decipiet & p̄fundet. Un̄ & Prouer. xxvj. d̄. Nō rīdeas stulto iūz stulticiā suā: ne efficiaris ei similis. Est tñ v̄z qz duplici rōne p̄rumelia debet repelli. P̄ria vt elatio & audacia p̄rumeliāz re p̄m at̄ & p̄pescat: saltē rōabilr. s̄z illd̄ Prouer. xxvj. Rīde stulto iuxta stulticiā suā: ne sibi sa piēs videat. Sc̄da ratio est ne alioz p̄fect⁹ im p̄diat̄ per p̄rumelias nob̄ illatas. Unde S̄z

Flo
re.

D

Quinta
stulticia
pctōris.

E

Sexta
stulticia
pctōris.

S

P
oi
ca
it

